

TRAIAN BRATU ÎN CORESPONDENȚĂ CU GERMANISTUL THEODOR FRINGS

DAN MĂNUCĂ

Traian Bratu, profesor de germanistică la Universitatea „Al. I. Cuza” din Iași între 15 octombrie 1907 și 21 iulie 1940, a fost una dintre personalitățile marcante ale culturii românești. Fiu de țăran din Rășinarii Sibiului, a urmat, după ce a absolvit în 1898 Facultatea de Litere din București, o specializare în germanistică la Berlin (1902–1907). Și-a luat doctoratul în 1907, la Berlin, cu disertația *Fouqués Lyrik*. La începuturile activității sale în Iași, a fost atras de literatură. Lecția inaugurală s-a ocupat de problemele „Limbii și literaturii germane în universitățile noastre” și a apărut în volum în 1908. Foarte activ, în anul următor tipărește cuprinzătoarea monografie *Creațiunea poetică. Cu deosebită privire asupra clasicii germani*, iar în 1912, o fină analiză a creației scriitoricești a lui Ernst Zahn. Mai publicase, în 1905, un studiu asupra fragmentului dramatic *Warbeck* de Schiller. La seminarul de romanistică din Leipzig, susține comunicarea *Die deutsche Volksbücher bei den Rumänen* (Cărțile populare germane la români), care va apare în volum la Jena, în 1936, adică peste câțiva ani. Cu vremea, interesul lui Bratu se îndreaptă către probleme de limbă. Încă din aprilie 1934, avea terminat studiul *Probleme der nhd. Wortfolge. Einige Beobachtungen und Versuch ihrer Systematisierung*. Spre a-l publica, i se adresează lui Theodor Frings*, atunci directorul Institutului de germanistică al Universității din Leipzig. Corespondența dintre cei doi continuă și după apariția studiului lui Traian Bratu, în „Beiträge zur Geschichte der deutsche Sprache und Literatur“ din iunie–iulie 1938.

---

* Theodor Frings (1886–1968), renumit germanist, autorul unor valoroase lucrări de specialitate. A fost profesor, din 1917, la Universitatea din Bonn, iar din 1927, la aceea din Leipzig.

I

An prof. Th. Frings I.pz.

17.IV.34

Sehr geehrter Herr Professor!

Bei Gelegenheit meiner Vorträge im Romanistischen Seminar über/ d/ie dt./deutsche/ V/olks/b/ücher/ b/ei d/en/ rum/änen/, hab Ich die Ehre gehabt Ihnen vorgestellt zu werden. Das gibt mir den Mut mit einer Anfrage an Sie heranzutreten. Ich habe einen Artikel geschrieben: „Probleme der nhd Wortfolge. Einige Beobachtungen und Versuch ihrer Systematisierung“. Der Inhalt ist: Einleitung (1 Seite). A. die Grundlage: Subjektssphäre und Sphäre des Prädikats (1 Seite). B. Wortfolgeregeln innerhalb der beiden Sphären (10 Seiten). C. die Stelle der Subjektssphäre (6 Seiten). D. Die Prädikatssphäre: I. Ungeteilt (4 Seiten), II. Die geteilte Prädikatssphäre (3 Seiten); III. Die Stellung des Verbum finitum (1 Seite). E. Der Aufbau des Satzgefüges (1 Seite). F. Der Sinn (2 Seiten).

Ich glaube nicht unbescheiden zu sein, wenn ich behaupte, es gebe darin auch neue Gesichtspunkte und Anregungen. Und meine, vielleicht unbeschiedene, Frage ist, ob dieser Aufsatz in die „Beiträge“ aufgenommen werden könnte. Für Ihre Antwort im Voraus dankend, bin ich, verehrter Herr Professor, mit besten Grüßen, Ihr ergebener, T/raian B/ratu/“.

(Biblioteca Centrală Universitară „M. Eminescu“, Iași, Fond Traian Bratu, arh. 377, ciomă autografă). (Traducere:)

17.IV.34

Către prof. Th. Frings

Prea onorate domnule profesor!

Cu ocazia prelecțiunii mele, la Seminarul de romanistică al Universității, despre „Cărțile populare germane la români“, am avut onoarea de a vă fi prezentat. Aceasta îmi dă curajul să mă înfățișez cu o întrebare. Am scris un articol: Problemele sintaxei în nordhochdeutsch/germană cultă de nord/. Unele observații și încercare de sistematizare a lor. Cuprinsul este: Introducere (1 pagină). A. Sfera subiectului și sfera predicatului (1 pagină). B. Regulile sintaxei în cuprinsul fiecărei sfere (10 pagini). C. Locul sferei subiectului (6 pagini). D. Sfera predicatului: I. Nedespărțit (4 pagini); II. Sfera fracționată a predicatului (3 pagini); III. Poziția lui „verbum finitum“ (1 pagină). F. Structura compozițională a propoziției (1 pagină). F. Semnificația (2 pagini). Nu cred că sînt lipsit de modestie dacă afirm că există puncte de vedere și ipoteze noi. Întrebarea mea, poate lipsită de modestie, este dacă acest articol ar putea fi preluat pentru „Beiträge“. Mulțumindu-vă anticipat pentru răspunsul dv., cu

sînt, stimate domnule profesor, cu cele mai bune salutări, ale dv. devotat, T/raian B/ratu“.

II

23.4. 1936

Herrn Prof. Dr. T. Bratu
Iassy, Str. Păcurari 74

Germanistisches Institut
der Universität Leipzig

Verehrter Herr Kollege,

Bitte, senden Sie mir das Manuskript zur Lektüre ein. Sie erhalten dann nähere Nachricht. Mit besten Empfehlung, Ihr Theodor Frings“.

(Ibidem)

(Traducere:)

23.4.1936

D-lui prof. dr. Traian Bratu
Iași, str. Păcurari 74

Institutul de germanică
al Universității din Leipzig

Stimate domnule coleg,

Vă rog să-mi trimiteți manuscrisul pentru lectură. Vă voi trimite ulterior vești. Cu cele mai bune complimente, al dv. Theodor Frings.

III

Herrn Prof. Dr. Traian Bratu
Universität Iassy
Rumänien

Leipzig, Cl, 1 Juli 1936
Universitätsstrasse 7-9, P
Paulinum A

Verehrter Herr Kollege,

Erst in der Ruhe der Ferien kann ich die Beiträgsmanuskripte gründlich lesen. Ich habe Ihr Ms. bisher nur überfliegen können. Das Ms. ist Ihnen seiner Zeit bestätigt worden, jetzt sollen Sie sich bittnoch eine Zeit gedulden. Ihr mit allen Empfehlungen ergebener, Theodor Frings“.

(Ibidem)

(Traducerea)

D-lui prof. dr. Traian Bratu
Universitatea din Iași
România

Leipzig, C1, 1 iulie 1936
Universitätsstrasse 7-9, P
Paulinum A

Stimate domnule coleg,

Abia în liniștea vacanței pot citi temeinic manuscrisul studiului. Până acum, doar am răsfoit manuscrisul dv. A sosit și sorocul manuscrisului dv., încît vă rog să aveți răbdare un timp. Al dv. cu toate complimentele, devotat, Theodor Frings.

IV

Germanistisches Institut
der Universität Leipzig
Professor Dr. Th. Frings

Herrn Prof. Traian Bratu
Universität Iassy

Leipzig, C1
Den 24 August 1936

Verehrter Herr Kollege!

Ihre Aufsatz wollen wir, wenn Sie nicht dringen, drucken. Es wäre mir aber lieb, wenn Sie die Zitate (beispiele) noch einmal sorgfältig durchprüften und die genauen bibliographischen Angaben überall einfügten. Vielleicht setzen Sie die Zitate – Beispiele unmittelbar unter jeweilige syntaktische Formulierung. Darf ich Ihnen den Aufsatz zur gültigen Druckvorbereitung noch einmal zu senden? Ihr Sie begrüssender, Theodor Frings“.

(Ibidem)

(Traducerea)

Institutul de germanistică
al Universității din Leipzig
Prof. dr. Th. Frings

D-lui prof. Traian Bratu
Universitatea din Iași

Leipzig, C1
24 august 1936

Stimate domnule coleg,

Dorim să vă tipărim articolul, dacă dv. nu vă grăbiți. Însă mi-ați face plăcere dacă ați verifica încă o dată cu atenție citatele (exemple) și dacă ați

insera peste tot informațiile bibliografice exacte. Poate așezați citatele – exemplu de-a dreptul sub fiecare formulare sintactică. Să vă trimit articolul încă o dată spre a fi pregătit pentru tipar? Al dv. care vă salută, Theodor Frings.

V

14.IX.36

Sehr verehrte Herr Kollege!

Für Ihre vom 24.8. schönstens dankend (ich bin vorgestern von der Sommerreise zurückgekehrt), bitte ich mir das Ms. zurücksenden zu wollen. Ich werde die bibliogr/aphische/Angaben einfügen und die Beispiele in der gewünschten Weise umsetzen, so wird der Aufsatz dann, wie ich hoffe, druckreif. Mit besten Grüßen ergebener T/raian/ B/ratu/“.

(Ibidem, ciornă)

(Traducerea)

14.IX.36

Prea stimate domnule coleg,

Mulțumindu-vă frumos pentru scrisoarea dv. din 24.8 (m-am întors alaltăieri din vacanța de vară), vă rog să-mi trimiteți ms. Voi insera informațiile bibliografice și voi aranja în alt loc exemplele, după modul dorit, astfel încât articolul să fie, după cum sper, bun de tipărit. Cu salutările cele mai bune, devotatul dv. T/raian B/ratu/.

VI

7.11.1936

Sehr verehrter Herr Kollege!

Den Aufsatz über „Probleme der nhd. Wortfolge“ habe ich Ihrem begründeten Wunsche noch einmal abgeschrieben, die Zitate mit der entsprechenden genauen Angabe des Ortes unter die jeweilige syntaktische Formulierung gesetzt, also umgruppiert, und auch durch die Art der Abschrift die Druckanordnung, die ich fürangebracht errachte, angedeutet. Mit der gleichen Post, kommt Ihnen die Ms. zu. Ich dränge nicht mit dem Druck, hoffe aber doch, dass das Erscheinen des Aufsatzes nicht allzulange auf sich wird warten lassen und danke bestens im Voraus. Mit besten Grüßen, Ihr ergebener T/raian B/ratu/“.

(Ibidem, ciornă)

(Traducerea)

7.11. 1936

Prea stimate doamnaule coleg,

Am transcris încă o dată, după dorința dv., întemeiată, articolul despre „Problemele sintaxei în germana cultă de nord“, am așezat citatele, cu informațiile corespunzătoare locului, sub fiecare formulare sintactică, deci regrupat, și am indicat, prin chiar modul transcrierii, ordinea tipăririi pe care o consider oportună. Cu aceeași poștă, vă sosește și ms. Nu zoresc cu tipărirea, dar sper că apariția articolului nu va aștepta prea mult și vă mulțumesc anticipat. Cu cele mai bune salutări, devotat, T/raian B/ratu/.

VII

Germanistisches Institut der
Universität Leipzig
Herrn Professor Dr. Theodor Frings

/1937/

Hochverehrter Herr Professor!

Darf ich der bitte Ausdruck verleihen, mir nähere Nachricht über das Schicksal meines Artikels die nhd. Wortfolge betreffend mitteilen zu wollen? Mit bester empfehlung , Ihr ergebener T/raian B/ratu/“.

(Ibidem, ciornă)

(Traducerea)

/1937/

Institutul de germanistică al
Universității din Leipzig
D-lui profesor dr. Theodor Frings

Prea stimate domnule profesor,

Îmi îngăduiți să-mi exprim dorința de a avea informații mai recente despre soarta articolului meu referitor la sintaxa germanei culte de nord? Cu cele mai bune complimente, devotat, T/raian B/ratu/.

VIII

Germanistisches Institut der
Universität Leipzig

Leipzig C1
den 28.4.37

Sehr verehrter Herr Kollege,

Gewiss wird Ihr aufsatz gedruckt, aber Sie wollen sich bitte noch etwas gedulden. Wir sind ausserordentlich stark mit Manuskripten belastet und ich

muss eine gewisse Reihenfolge schon einhalten. Mit besten Grüßen, Theodor Frings.

(Ibidem)

(Traducerea)

Institutul de germanistică al
Universității din Leipzig

Leipzig, C1, 28.4.37

Prea stimate domnule coleg,

Desigur, articolul dv. va fi tipărit, dar vă rog să mai aveți răbdare. Sîntem extraordinar de încărcăți de manuscrise și trebuie să respect o anumită ordine. Cu cele mai bune salutări, Theodor Frings.

IX

Germanistisches Institut der
Universität Leipzig
Theodor Frings

S/einer/ Magnifizens
Prof. Dr. T. Bratu
Rektor der Universität
Iași

Leipzig, C1, 11.XI.1938

Verehrter Herr Kollege, verehrte Magnifizenz,

Herzlichen Dank für das schöne Geschenk. Ich wünsche Ihnen ein glückliches Rektorat zum Heile Ihrer Universität und der rumänischen aufblühenden Wissenschaft. In verehrung, Ihr T. Frings“.

(Ibidem)

(Traducerea)

Leipzig, C1, 11.XI.1938

Stimate domnule coleg, stimate rector,

Mulțumesc din suflet pentru frumosul cadou. Vă urez un rectorat fericit, spre norocul dv. și al științei românești înflorinde. Cu stimă al dv. Th. Frings.

*

În încheiere, câteva precizări. Schimbul epistolar de mai sus se desfășura în momente dificile pentru Traian Bratu, obligat, ca rector, să facă față unor

presiuni crescînde ale grupărilor fasciste. De aici, graba de a-și vedea tipărit studiul într-o revistă de prestigiu, fapt care i-ar fi consolidat și poziția politică. Așa se explică scurta scrisoare nedată, căreia Th. Frings îi răspunde la 28 aprilie 1937. Probabil ea fusese expediată în aceeași lună, cînd Traian Bratu își revine după atentatul grupului de legionari, care au încercat, la 1 martie, să-l suprimă. Rănit, rectorul universității ieșene se restabilește cu oarecare greutate, nu atît din cauza vîrstei, cît a șocului moral suferit. Precizarea lui Frings că studiul va fi neapărat tipărit venea să aline, întrucîtva, suferințele prin care trecea omul integru care a fost Traian Bratu.

TRAIAN BRATUS BRIEFWECHSEL MIT DEM DEUTSCHE GERMANISTEN
THEODOR FRINGS

ZUSAMMENFASSUNG

Die Abhandlung untersucht den Briefwechsel zwischen dem Germanisten Traian Bratu und dem Direktor des Germanistikinstituts an der Universität Leipzig, Theodor Frings. Dieser Briefwechsel wurde von Bratus Mitarbeit an den Zeitschrift „Beiträge zur Geschichte der deutschen Sprache und Literatur“, die von Teodor Frings geleitet wurde, angeregt.